

© Ceferino López

la vida es sueño

de **Pedro Calderón de la Barca**

direcció **Helena Pimenta**

COMPANÍA NACIONAL DE TEATRO CLÁSICO

Teatre Lliure Montjuïc – del 7 al 17 de març

La vida es sueño

de **Pedro Calderón de la Barca**

direcció **Helena Pimenta**

COMPañÍA NACIONAL DE TEATRO CLÁSICO

intèrprets **Pedro Almagro** criat 1 / **Mónica Buiza** dama, poble / **Rafa Castejón** Astolfo / **Ángel Castilla** tenor, criat 2 / **Damián Donado** cavaller, criat, soldat / **Alberto Gómez Taboada** soldat 2 / **David Lorente** Clarín / **Anabel Maurín** dama, poble / **Joaquín Notario** Basilio / **Pepa Pedroche** Estrella / **Blanca Portillo** Segismundo / **Marta Poveda** Rosaura / **Luis Romero** cavaller, criat, soldat / **Fernando Sansegundo** Clotaldo / **Óscar Zafra** soldat 1

percussió **Daniel Garay** / guitarra barroca: **Juan Carlos de Mulder** / flauta de bec **Anna Margules** / viola de gamba **Calia Álvarez**

versió **Juan Mayorga** / escenografia **Alejandro Andújar** i **Esmeralda Díaz** / vestuari **Alejandro Andújar** i **Carmen Mancebo** / il·luminació **Juan Gómez Cornejo** / selecció i adaptació musical **Ignacio García** / coreografia **Nuria Castejón** / assessor de vers **Vicente Fuentes**

ajudant de direcció **Javier Hernández-Simón** / ajudant d'escenografia **Maite Onetti** / ajudant de vestuari **Adriana Parra** / ajudant d'il·luminació **David Hortelano** / efectes de vol **Accialt Flying Effects** / director de vol **Josep M. Pruna**

construcció d'escenografia **Mambo Decorados** i **Sfumato** / confecció de vestuari **Cornejo**, **Ahmed Meziane**, **Ángel Domingo** i **Vito Montaruli** / ambientació del vestuari **María Calderón** / perruques **Fent i Desfent** / armadura **The Time Seller** / utilitat **Miguel A. Infante** i **Isabel Patricio**

producció **Compañía Nacional de Teatro Clásico**

espectacle en castellà

durada **2h. 5' sense pausa**

15/03 col·loqui amb l'equip artístic després de la funció

12/03 a les 17h. funció escolar de tarda

espectacle recomanat pel Servei Educatiu del Teatre Lliure

horaris de dimecres a divendres a les 20:30h. / dissabtes a les 21h. / diumenges a les 18h.

preus 30,25€/ 21,30€ (dimecres, dia de l'espectador) / 25,75€ amb descompte

La vida es sueño de Calderón, estrenada el 1635, es va publicar l'any següent dins del volum *Primera parte de las comedias de don Pedro Calderón de la Barca*. Es tracta d'un dels textos més representatius del Segle d'Or espanyol.

En el muntatge que presentem, el text ha estat versionat per Juan Mayorga.

més informació http://www.cervantesvirtual.com/bib/bib_autor/Calderon/

Molt lluny i molt endins

Si la condició del clàssic és la seva permanent actualitat, no hi ha cap clàssic del nostre teatre que ho sigui tant com *La vida es sueño*. Calderón va trobar la forma exacta de representar una experiència universal: la que fa qui, quan mira al seu voltant, es pregunta si és viu o si somia –o si el fan somniar. Tampoc no hi ha al nostre teatre un altre personatge que ens faci veure la fràgil bellesa d'allò que és humà tal com la reconeixem en Segismundo, “*un hombre de las fieras y una fiera de los hombres*”. Ni el castellà ha aconseguit en cap més obra, diria, la tensió que travessa els versos d'aquesta tràgica comèdia. Per tot això, avui com sempre, *La vida es sueño* és entre les més altes ofertes que pot presentar-nos un escenari.

Ha estat alhora una enorme responsabilitat, un honor i un plaer submergir-me en l'oceà d'emocions, d'idees i d'imatges del riquíssim text calderonià. L'he revisat des de l'admiració i la sorpresa, buscant que la paraula, quan es pronuncies, arribés amb eloqüència a l'espectador contemporani. Per respecte a Calderón i a tots els qui estimen aquesta obra, he procurat intervenir només quan m'ha semblat que la recerca de l'expressivitat no reduiria la donació de llenguatge que ens va fer el gran dramaturg. Espero haver custodiat gairebé tot allò que fa de *La vida es sueño* una fita del teatre en qualsevol llengua i un monument de la nostra. Tant de bo que la meua modesta feina trobi espectadors que, lliurant-se a una escolta generosa, deixin que el poema calderonià animi en ells la formidable història del príncep Segismundo. Prometo que aquests espectadors descobriran, com tants altres que porten fent-ho gairebé quatre segles, que lluny i que endins –cap al món i cap a ells mateixos– pot portar-los la paraula de Calderón.

He treballat sabent que ho feia per a un gran equip, començant per un magnífic repartiment que convertiria cada paraula en acció. I sempre dialogant amb Helena Pimenta, per a mi una directora excepcionalment dotada –per la seva imaginació, pel seu sentit poètic de l'escena, per la seva creativitat a l'hora de rellegir tradicions– per convertir *La vida es sueño* en una intensa experiència teatral.

Juan Mayorga

Impossible negar la naturalesa

L'extraordinària riquesa formal i la profunditat de *La vida es sueño* han convertit aquesta obra en un dels textos més bells i inquietants, no ja del Segle d'Or espanyol, sinó de la dramaturgia universal de tots els temps.

Innombrables estudis han ofert testimoni de la seva complexitat i grandesa, tants que, quan es tracta de servir-la al públic des de l'escenari, es fa imprescindible un enorme exercici d'humilitat i de concentració en els detalls infinits que la conformen, per extreure'n l'essencial que ens afecta com a creadors teatrals d'avui, tal com afecta l'espectador contemporani.

Des del principi ens ha sorprès la concepció plenament conflictiva dels seus personatges, les seves intenses vivències i tensions, en la perfecta estructura arquitectònica en què es mouen.

Els seus temors són els nostres temors, els seus anhels són els nostres anhels, la seva lluita per sobreviure en un món habitat per la incertesa és la nostra. Les seves paraules, tot i que més abundants i complexes que les que nosaltres som capaços de verbalitzar, són dins de nostra ànima i la fan gran i l'asserenen a mesura que ens traspassen l'oïda.

Ens posa el pensament en suspensió contemplar la lluita intrèpida de Segismundo per recuperar la llibertat que el relator de la seva vida, el seu pare Basilio, li ha escamotejat. Inquieta comprovar quantes justificacions emmascaren immensos errors humans, quanta manipulació es pot exercir en nom de l'amor, o del poder, o de l'ambició. Sorprèn observar la dignitat i l'ardor amb què Rosaura se sobreposa als dols que sempre l'han acompanyat.

Ens admira, en definitiva, la capacitat de l'ésser humà de dibuixar-se a si mateix, de reconstruir-se, a través del pensament, de la intel·ligència, de la comprensió de la humanitat, de la recerca de la veritat, ja sigui en la ficció o en la realitat.

Helena Pimenta

Dramatúrgia musical

La vida es sueño és una obra polièdrica d'una riquesa sense comparació, tant pel fons com per la forma, i això fa que a l'hora de concebre la dramatúrgia sonora sigui fonamental partir del concepte de direcció, i de la seva tria ideològica i estètica.

En aquest cas, la interpretació del text per a l'espectacle neix d'una lectura profunda i emocional, basada en les intenses vivències, conflictes i tensions entre els personatges, que lluiten d'una forma agònica, i basada en el text i la seva hipertextualitat constant, que s'allunya d'una lectura purament filosòfica, religiosa o maniquea. Podem dir que la força, la violència i la tensió del Barroc per una banda, i per altra banda la fragilitat dels personatges i la seva visió subjectiva del món, han de pesar sempre més que la bellesa en ella mateixa, o que la pura fidelitat musicològica.

Els contrastos de l'estat emotiu dels personatges, entre els seus desigs i les seves realitats, són una metàfora d'una visió contrastada, tenebrista i violenta del Barroc en la qual el salt de la llum a l'ombra és un abisme que es manifesta en tot. La realitat i el somni, la bondat i la maldat, la tirania i la submissió, la manipulació i la fe, la venjança i la pietat, l'amor i l'odi, la lluita pel poder i la lluita per la vida són alguns d'aquests contrastos terribles. També la música del Barroc, com la resta de les arts, es va gestar i desenvolupar en aquesta mateixa recerca del contrast intens entre la claror i la foscor.

La funció musical a l'espectacle no és en cap cas descriptiva sense més o més, sinó que busca sempre nivells alts de subjectivació i de descripció de l'estat emocional o del punt de vista d'un personatge respecte d'una situació dramàtica. El poder, la guerra, la soledat, el destí, l'amor, la fidelitat o la venjança no són mai una idea per representar en la seva abstracció sinó en la concreció, en el com les viu cada personatge a cada moment, d'una manera extrema, barroca i ciclotímica, plena de llums i ombres.

En aquest sentit, i per ajudar a fer l'associació, hem intentat sempre trobar una simbiosi entre l'energia, la tensió, la melodia i el tempo de la música i els del personatge que representen cada moment, de vegades per simple analogia i d'altres per contrast. Un element determinant per a aquesta dramatúrgia musical és la presència física dels músics com a part activa del discurs escènic. Aquesta presència és constant i respon a les necessitats de la posada en escena, mòbil i dinàmica, i contribueix a fer de la música un personatge més i no un simple element decoratiu.

Ignacio García

la crítica ha dit:

“Costa trobar paraules no gastades per destacar l’extraordinari treball de Blanca Portillo. Eloqüència seria el terme precís perquè és un do infreqüent en aquests temps de soroll. Va més enllà de la bellesa de la seva veu i de la seva perfecció tècnica: té alguna cosa taumatúrgica, perquè el seu poder de convicció és tan gran que aconsegueix el prodigi de tallar-te la respiració i després fer-te respirar al seu ritme. Crec que si et tallen un dit mentre recita Blanca Portillo no et treuen sang fins que ella hagi acabat. Prodigis bis: dóna el pes (i la brillantor) precisos a cada frase, i després les diposita a l’aire com si fossin bombolles de sabó. La seva riquesa de matisos i registres és absoluta: alça i lliura un Segismundo sencer, el més sencer que he vist mai. Hi és el dolor, la confusió, la ira de nen tirànic (o Cal·lígula salvatge), i és impossible deixar de pensar amb ella (o sigui, amb ell) durant els seus passatges reflexius, que van ser aplaudits merescudíssimament. La vida es sueño està omplint el Pavón. I omplirà més: temps al temps.” (Marcos Ordóñez, **Babelia**)

“Blanca Portillo compona el seu tipus sense aparentar histrionisme, amb prou feines amb canvis de ritme a la veu, en el gest, el caminar. El captiu és una víscera que parla, però alhora canvia de pell, va de reu a jutge, de víctima a botxí, de submís a lliure. Es transfigura com al gran teatre. O sigui, és just insistir en el fet que aquell paper etern el culmina avui Blanca Portillo. I Calderón resisteix.” (Pedro Barea, **El Correo**)

“Sense forçar la veu, sense masculinitzar el gest, a temperatura justa, Blanca Portillo compona un Segismundo d’antologia, iracund i reflexiu, que avança, potent i suau alhora entre la selva filosòfica i les motivacions profundes del príncep encadenat. I què es pot dir de la ferotge tendresa de Marta Poveda, de l’imponent Basilio de Joaquín Notario, al pit del qual batega la memòria d’haver estat Segismundo, de l’inquietant Astolfo de Rafa Castejón, de l’Estrella amb reflexos d’harpia que serveix Pepa Pedroche, del devastadorament humà Clotaldo de Fernando Sansegundo, del Clarín graciós i patètic de David Lorente...? Tot suma en aquest espectacle complex, apassionant, rodó.” (Juan Ignacio García Garzón, **ABC**)

“Tot suma en aquesta ocasió: música en viu, versió de Juan Mayorga, llum catedralícia de Cornejo... És difícil decidir amb quina escena et quedes. Amb el fantàstic cara a cara entre la huracanada Rosaura de Marta Poveda i el seu pare (un Clotaldo tallat amb emoció pura per Fernando Sansegundo)? Amb l’operístic trio ple de despit que formen Rosaura, Estrella (un encreuament entre l’altiva princesa Àustria i la madrastra de la Blancaneus en la interpretació de Pepa Pedroche) i Astolfo (un sorprenent Rafa Castejón) a l’entorn del retrat que ella li va regalar? Posats a fer, triaria el tercer acte complet, fulgurant des de l’assalt dels rebels a la torre. Si és prodigiós en boca de la Portillo el monòleg del príncep (“Si este día me viera / Roma en los triunfos de su edad primera”), encara puguen l’envit la resposta d’un Clarín graciós de veritat (David Lorente), la polseguera emocional que alça la Poveda quan dispara sense respiració el seu implacable monòleg i la rèplica de la Portillo, gravada a destrallada seca al cor del bosc conceptual de la peça. ¡Déu n’hi do quin recorregut dramàtic té el seu Segismundo!” (Javier Vallejo, **El País**)

en gira per:

Madrid Teatro Pavón	18 de setembre - 16 de desembre
Bilbao Teatro Arriaga	17-20 de gener
Pamplona Teatro Gayarre	25-26 de gener
Sevilla Teatro Lope de Vega	6-10 de febrer
Valladolid Teatro Calderón	15-17 de febrer
Logroño Teatro Bretón	22-23 de febrer
Barcelona Teatre Lliure	7-17 de març
Almeria Auditorio Maestro Padilla	5-6 d'abril
Buenos Aires, Argentina Teatro San Martín	25-28 d'abril
Gijón Teatro Jovellanos	17-18 de maig
Vitòria Teatro Principal	23-24 de maig

Pedro Calderón de la Barca

Pedro Calderón de la Barca neix a Madrid el 17 de gener de 1600 i mor també a Madrid a casa seva del carrer Platerías (avui la Calle Mayor), el 25 de maig de 1681. Sempre va estar molt unit tant a Diego, el seu germà gran, com a José, el germà que el seguia, que va ser militar i es va ocupar fins a la seva mort, el 1645, de l'edició de la *Primera y Segunda Parte* de les obres del dramaturg.

Ingressa al Colegio Imperial dels jesuïtes, on s'inicia en l'estudi de les humanitats i els clàssics llatins, després continua estudiant lògica i retòrica a la Universidad de Alcalá de Henares, i dret i canons a la de Salamanca. Amb aquesta sòlida formació, a més de coneixements, Pedro s'instrueix en l'esperit filosòfic jesuïta, que serà decisiu en la concepció del seu teatre.

De jove va poder ser allistat en algunes de les campanyes militars, endut pel patriotisme i per l'interès per atraure la mirada d'Olivares, que dirigia els esdeveniments teatrals de la Cort. Era ja un jove poeta d'un cert èxit, i s'havien representat a Palacio algunes comèdies seves, com *Amor, honor y poder* (1623) per la companyia de Juan Acacio Bernal, o *La gran Cenobia* (1625), per la companyia d'Andrés de la Vega, segurament *El sitio de Breda* (1626) i *La cisma de Inglaterra* (1627), també per la companyia d'Andrés de la Vega.

El 1629 els germans Calderón es veuen implicats en una baralla al carrer Cantarranas (avui Lope de Vega), en el qual Diego és ferit greument per Pedro de Villegas, còmic i germà d'Ana de Villegas, una famosa actriu. Per atrapar l'agressor de Pedro i els agutzils, violen la clausura del monestir de les Trinitàries, on viu sor Marcela, filla de Lope de Vega, motiu pel qual Lope es queixa al duc de Sessa; finalment la justícia falla en favor dels germans.

Calderón continua desenvolupant una carrera prometedora; s'acumulen les estrenes d'*El purgatorio de San Patricio* (1628), i poc després *El príncipe constante*, *La dama duende* i *Casa con dos puertas mala es de guardar*. El 1630 Calderón és el dramaturg preferit de la Cort, i escriu i el representen tant als corral de la Cruz i del Príncipe com al palau del Buen Retiro, amb el seu Coliseo inaugurat el 1634, capaç de moltíssimes possibilitats en el camp de l'escenografia perquè té prosceni i teló. Estrena, entre el 1630 i el 1640, títols molt coneguts i les seves primeres obres mestres, com *El astrólogo fingido* (1632), *Amar después de la muerte* (1633), *Mañanas de abril y mayo* (1634), *El mayor encanto amor* (1635), *El médico de su honra* (1635), *La vida es sueño*

(1635), *El alcalde de Zalamea* (1636), *A secreto agravio, secreta venganza* (1636), *No hay burlas con el amor* (ca 1636), *El mágico prodigioso* (1637), *Las manos blancas no ofenden* (1640)... I veu impreses el 1636 la *Primera Parte* y el 1637 la *Segunda Parte* de les seves comèdies, gràcies al seu germà José.

Després d'aquesta gran activitat creativa, vénen uns anys difícils en els quals decreix la seva producció teatral a causa del tancament dels teatres per la mort de membres de la família reial. És el 1651 quan s'ordena sacerdot i reprèn la seva activitat, que orienta cap als autos sacramentals que celebraven el Corpus. El desembre estrena a Palacio *Darlo todo y no dar nada*, i el 1652 *La fiera, el rayo y la piedra* al Coliseo del Buen Retiro. El 1653 és nomenat capellà dels Reyes Nuevos de Toledo.

El 1656 don Gaspar de Haro, director de representacions de la Cort i fill de don Luis de Haro, el nou 'primer ministre', l'anima a compondre peces breus i cantades pensades per ser representades a Palacio; la primera d'aquestes "sarsueles" va ser *El golfo de las sirenas*, estrenada el gener de 1657. En aquests anys Calderón centra les seves obres en temes mitològics, com en el cas de *Los tres afectos de amor: piedad, desmayo y valor*, representada per la companyia de Diego Osorio al Buen Retiro el novembre de 1658, o d'*Eco y Narciso*, representada per la companyia d'Antonio de Escamilla el juliol de 1661.

El 1663 el dramaturg va ser nomenat capellà d'honor de sa majestat, i va ingressar a la Congregació de preveres naturals de Madrid. Un any després s'imprimeix *La Parte Tercera* de les seves comèdies, que inclou *En esta vida todo es verdad y todo mentira*, la *Cuarta parte* el 1672 i la *Quinta Parte* el 1677.

Felip IV mor el 17 de setembre de 1665, motiu pel qual se suspenen les representacions teatrals fins al gener de 1670, quan s'estrena *Fieras afemina amor* al Buen Retiro. Calderón escriu cada cop menys, tot i que les seves obres es continuen representant a Palacio, i la seva situació econòmica és cada cop més precària, fins al punt de necessitar ajuda en espècies del rebost de palau. El 1680 escriu i estrena durant les festes de Carnaval la seva última comèdia de palau, *Hado y divisa de Leonido y Marfisa*, i un any després, el seu últim auto sacramental, *El cordero de Isaías*. Mor el 25 de maig de 1681 quan està escrivint l'auto *La divina Filotea*.

Pedro Calderón de la Barca va viure, doncs, vuitanta-un anys i va conèixer tres regnats, el de Felip III, el de Felip IV i el de Carles II, tenint en compte que, si a Lope de Vega i la seva generació correspon la iniciació y la consolidació de la concepció moderna del teatre a Espanya, Calderón representa la culminació i l'aprofundiment d'aquesta nova manera d'escriure teatre; no trenca amb el que s'estava fent, sinó que sistematitza l'escriptura teatral, hi afegeix un caràcter

més ideològic i doctrinal i juga permanentment amb els contrastos i les semblances, entrellaçant accions que es reforcen mútuament a l'entorn del personatge protagonista, que revelen sempre la seva predilecció per imposar ordre i estilitzar la realitat, la vida quotidiana, a través de l'art. Com diu Ruiz Ramón, "l'art teatral de Lope es fa ciència teatral a Calderón."

Les forces clau del seu univers dramàtic viuen a través de personatges sovint contradictoris i canviants, en conflicte amb ells mateixos i amb les circumstàncies per acostar-se a l'amor, a Déu i a la vida, intentant triar lliurement tot i el destí o la fatalitat, l'honra i l'opinió social, com els demana la seva condició de catòlics. El nostre autor, home del Barroc, es mou entre dicotomies: Déu i el dimoni, vida i mort, amor i odi, il·lusió i veritat, dubte i certesa, destí i tria..., llums i ombres que, segurament, el van acompanyar també en la seva vida.

Helena Pimenta

És llicenciada en Filologia Moderna/Anglès i Francès per la Universidad de Salamanca.

Des de l'1 de setembre del 2011 és directora de la Compañía Nacional de Teatro Clásico, i *La vida es sueño* n'és la seva primera direcció escènica.

Es dedica professionalment a la direcció d'escena, producció i gestió de gires nacionals i internacionals des que el 1987 va crear la companyia UR teatro antzerkia. Prèviament, el 1980, havia fundat i dirigit el grup de teatre amateur Atelier a Errenteria, època en la qual dirigeix *El avaro* de Molière (1980), *Esperando a Godot* de Samuel Beckett (1982), *La cantante calva* i *La lección* de Ionesco (1981); i escriu i dirigeix les seves obres *Xespir a partir de Ricardo III*, *Otelo*, *Coriolano* i *Romeo y Julieta* de William Shakespeare, *Procesados* (1986), *Dantería* (1984) i *Cándido* (1983).

Amb Ur Teatro ha dirigit diversos muntatges de William Shakespeare, que l'han convertit en una especialista en l'autor: *Macbeth* (2011), reposició de *Sueño de una noche verano* (2009), *Dos caballeros de Verona* (2007), *Coriolano*, en motiu del 250 aniversari de la Plaza Mayor de Salamanca (2005), *La tempestad* (2004), *Trabajos de amor perdidos* (1998), *Romeo y Julieta* (1995), i *Sueño de una noche verano* (1992), pel qual va obtenir el Premio Nacional de Teatro. A més, ha dirigit les seves pròpies peces *Rémora* (1988) i *Antihéroes* (1991), i les d'altres autors contemporanis: *Sigue la tormenta*, d'Enzo Cormann (2001); *Encuentro en Salamanca*, de Juan Mayorga (2002), *Luces de Bohemia*, de Valle-Inclán (2002); *Sonámbulo* d'Alberti-Mayorga (2003), *El chico de la última fila* i *Cartas de amor a Stalin*, de Juan Mayorga (2006), i *Así que usted comprenderá* de Claudio Magris (2008).

Per a centres públics ha dirigit les obres *La cabeza del Bautista*, de Valle-Inclán al Centro Dramático Galego (1998); *La llanura*, de Martín Recuerda al Centro Andaluz de Teatro (1999); *La comedia dels errors*, de Shakespeare al Teatre Nacional de Catalunya (2000); *Encuentro en Salamanca*, de Juan Mayorga per a l'acte inaugural de la capitalitat cultural europea, Salamanca (2002); *A filha rebelde*, de J. P. Castanheira i V. Cruz per al Teatre Nacional D. Maria II de Lisboa (2006); la sarsuela *La gran Vía*, de Chueca i Valverde per a l'Ajuntament de Madrid (2006), i *Antígona de Mérida*, de Miguel Murillo, per al Festival de Teatro Clásico de Mérida (2011).

Abans de ser nomenada directora de la Compañía Nacional de Teatro Clásico, el setembre de 2011, havia dirigit la Compañía a *La dama boba*, de Lope de Vega (2002), *La entretenida* de Miguel de Cervantes (2005) i *La noche de San Juan* de Lope de Vega (2008), i havia participat en la formació i la selecció dels repartiments de la Joven Compañía a les promocions de 2005 i 2009.

Durant la seva carrera ha rebut nombrosos guardons i premis, entre els quals destaquen el Nacional de Teatro de 1993 per *Sueño de una noche de verano*, els de l'Asociación de Directores de Escena de 1996 (*Romeo y Julieta*), de 1998 (*Trabajos de amor perdidos*), i accèssit de 2002 (*Luces de Bohemia*); l'Ercilla de 2004 (*La tempestad* i *El chico de la última fila*), i de 1996 (*Romeo y Julieta*); el premi Teatro Rojas de Toledo de 1996 (*Romeo y Julieta*); el de la sala Cuarta Pared de 1996 (*Sueño de una noche verano*); el de Teatros de la Generalitat Valenciana de 1994 (*Sueño de una noche de verano*), el del Festival de las Artes de La Habana de 1995 (*Sueño de una noche de verano*), i el premi Lazarillo de 2002 a la trajectòria teatral.

A banda de la dedicació escènica durant aquests anys, ha desenvolupat una activitat pedagògica important, impartint cursos, seminaris, classes i tallers d'interpretació, direcció i dramaturgia en fòrums nacionals i internacionals. A més, ha realitzat programes pedagògics teatrals dirigits a alumnes d'ensenyament mitjà, escoles de teatre i universitats.

Professora durant un curs de la RESAD, ha impartit cursos a les universitats de Santiago, Complutense, Carlos III de Madrid i Internacional Menéndez Pelayo, al Centro Dramático de Aragón i a l'Escuela de Teatro de Baracaldo, entre altres.

Ha estat fundadora i directora de l'Escola de Teatre d'Errenteria (1987-1993) i ha dirigit la programació de la sala Niessen de d'Errenteria (1987-1999). El 2009 va ser nomenada presidenta de l'Asociación de Directores de Escena. També ha estat membre del Consejo de Teatro del Ministeri de Cultura i vocal del Consejo Estatal de las Artes Escénicas y de la Música, i membre dels jurats dels premis del Ministeri de Cultura Calderón de la Barca, Nacional de Teatro i Nacional de Literatura Dramática.

els intèrprets

Pedro Almagro

Formació a la RESAD - Real Escuela Superior de Arte Dramático. Tallers d'interpretació i de teatre gestual i textual. Amb la **CNTC**: *El perro del hortelano* de Lope de Vega; *El alcalde de Zalamea* i *Las manos blancas no ofenden* de Calderón de la Barca, *Don Gil de las calzas verdes* de Tirso de Molina (Eduardo Vasco), *¿De cuándo acá nos vino?* de Lope de Vega (Rafael Rodríguez) i *Del rey abajo, ninguno* de Rojas Zorrilla (Laila Ripoll). **Amb altres companyies**: *La gran Cenobia* (Carlos Alonso Callero), *Palabras para Ofelia* (Celia León), *Flor de Otoño* (Ignacio García), *Así que pasen cinco años* (Carlos Alonso Callero), *La sogá* (Víctor Manuel Dogar), *La rosa del azafrán* (Jaime Chávarri), *Los gavilanes* (Gerardo Malla), *Después de la lluvia* (Celia León), *La ópera de cuatro cuartos* (Charo Amador) i *Los gavilanes* (Gerardo Malla). **En cinema**: *Esperando septiembre* (Tina Olivares), *Alatriste* (Agustín Díaz-Yanes), *La fiesta* (Sanabria/Villaverde). **En televisió**: *Águila Roja*, *La señora*.

Mónica Buiza

Formació a la Real Escuela Superior de Arte Dramático. Amb la **CNTC**: *Las bizarrías de Belisa*, de Lope de Vega, dirigida per Eduardo Vasco i *La noche de San Juan*, de Lope de Vega, dirigida per Helena Pimenta. **Amb altres companyies**: *Paso a paso*, *Delirio de Don Quijote y Sancho*, *Barataria*, *Así que pasen cinco años* i *La isla de los esclavos*. Ha treballat amb les companyies La Recua, La Ronda Teatro i El Balcón.

Rafa Castejón

Formació a l'escola de Juan Carlos Corazza i cursos amb John Strasberg, Augusto Fernández i Paco Pino. Amb la **CNTC** Debuta a la Compañía Nacional de Teatro Clásico amb *La vida es sueño*. **Amb altres companyies**: *Antígona de Mérida* de Miguel Murillo (Helena Pimenta), *Comedia y sueño* textos de García Lorca i Shakespeare (Juan Carlos Corazza), *Don Carlos* de Schiller, *Requiem por un soldado* sobre textos d'Èsquil (Calixto Bieito), *Carnaval* i *El método Gronholm* de Jordi Galceran (Tamzin Townsend), *Esperando a Diana* d'Eduardo Galán (Celso Cleto), *Una habitación luminosa llamada día* de Tony Kushner (Gerry Mulgrew), *Noche de Reyes o lo que quieras* de Shakesperare (Consuelo Trujillo), *Primavera* de Julio Escalada (Roberto Cerdá), *Es mi hombre* de Carlos Arniches i *Las de Caín* dels germans Álvarez Quintero (Pérez de la Fuente), *Un millón por una rosa* de Luisa Luca de Tena (Ramón Ballesteros) i *Batas blancas no ofenden* de Ray Cooney (Angel Fernández Montesinos). Ha treballat a les sarsueles *Luisa Fernanda* de Torroba (Emilio Sagi), *La del manojó de rosas*

(Emilio Sagi), *La leyenda del beso*, *El asombro de Damasco* i *El niño judío* (Jesús Castejón), *La chulapona* (Gerardo Malla), *La viejecita* i *Gigantes y cabezudos* (J. L. García Sánchez), *El chaleco blanco* (Adolfo Marsillach), *La del Soto del Parral* (Jaime Martorell) i *El dúo de La Africana* (Juanjo Granda). **En cinema:** *Sangre en la nieve* (Gerardo Herrero), *El club de los suicidas* (Roberto Santiago), *El aura* (Fabián Bielisky), *El penalti mas largo del mundo* (Roberto Santiago), *El oro de Moscú* (Jesús Bonilla). **En televisió:** *La chica de ayer*, *Hermanos y detectives*, *Cuenta atrás*, *Hospital Central*, *Paco y Vera*, *Géminis*, *Ala...dina*.

Ángel Castilla

Inicia els estudis al centre Real Musical i fa tècnica de cant amb la soprano uruguaiana Delmira Olivera, i passa després a l'Escuela Superior de Canto de Madrid, on estudia amb Ana María Olaria, Manuel Cid, Ana Fernaud, Rafael Pérez-Sierra, Adelino Barrios i Miguel Zanetti, entre altres. Actualment té el títol de Grau Superior de Cant. Va ser finalista del Concurs Internacional de Cant d'Arganda del Rey (presidit pels tenors Francisco Ortiz i Pedro Lavirgen). Ha participat al concerts pedagògics del Teatro Real de Madrid, amb l'Orquesta Escuela de la Sinfónica, fent el paper de Ferrando del *Così fan tutte* de Mozart. Des del 2007 també presenta i dirigeix el programa La Zarzuela en Familia a RadiosolXXI. **En teatre** ha interpretat Johan Kilian Von Strak a *Amadeus* dirigit per Ángel Alonso, ha treballat amb Carles Santos a *La pantera imperial*; amb Helena Pimenta a *Macbeth*; i amb Ignacio García en la dramatització *Égloga de Pácida y Vitoriano* (Compañía Nacional de Teatro Clásico).

Damián Donado

Llicenciat en Dansa Espanyola a nivel docent pel Conservatorio Superior de Arte Dramático i Danza Luis del Río (Còrdova). Ha realitzat gires per Europa, Àsia i Amèrica amb les següents companyies de dansa: Carlos Chamorro, Aída Gómez, Ibérica de Danza, Ballet de Mª Rosa, Ballet Yolanda Gaviño i Teatro de la Danza. Ha treballat en diverses òperes al Teatro Real de Madrid: *El barbero de Sevilla*, *Las bodas de Fígaro*, *Orfeo* de Monteverdi; *El bestiario* i *Carmen* de Bizet. Ha participat en nombroses sarsueles realitzades al Teatro de la Zarzuela de Madrid: *Los sobrinos del capitán Grant*, *Pan y toros*, *Luisa Fernanda*, *La generala*, *El barberillo de Lavapiés*, *El rey que rabió*, etc.

Alberto Gómez

Formació a La Lavandería. Amb la **CNTC**: *El alcalde de Zalamea* de Calderón de la Barca (Eduardo Vasco). **Amb altres companyies**: *Revelación*, *La hija del aire* i *Los comendadores de Córdoba* (César Barló); *Peribañez y el comendador*

de *Ocaña* i *El caballero de Olmedo* de Lope de Vega (Amaya Curieses); *Disidente, claro* (Andrés Vicente); *Las Mujeres del fraile* (Pedro M. Martínez); *En el borde*. (Diana Pintado); *El círculo de tiza caucasiano*, de Bertolt Brecht, *Insultos al público* (Mariano Llorente); *Shakespeare mágico* (Laila Ripoll).

David Lorente

Formació a l'escola Teatro de la Danza. Cursos d'interpretació, cant i tècnica vocal, vers i interpretació davant de la càmera. Amb la **CNTC**: *El perro del hortelano* de Lope de Vega i *El alcalde de Zalamea* de Calderón de la Barca (Eduardo Vasco), *¿De cuando acá nos vino?* de Lope de Vega (Rafael Rodríguez), *Sainetes* de Ramón de la Cruz i *La comedia nueva o El café de Moratín* (Ernesto Caballero) i *La celosa de sí misma* (Luis Olmos). **Amb altres companyies**: *Las visitas deberían estar prohibidas por el código penal* d'Ignacio del Moral sobre textos de Miguel Mihura (Ernesto Caballero), *El caballero de Olmedo* de Lope de Vega (José Maya), *No puede ser el guardar una mujer* d'Agustín Moreto (José Bornás), *Las bicicletas son para el verano* de Fernando Fernán Gómez, *La venta de don Quijote y el retablo de Maese Pedro* (Chapí-Fernández Shaw) i *El verdugo* de García Berlanga (Luis Olmos). **Com a director**: *A propósito de la nieve*; *Y esto desamor, también quien lo probó lo sabe*, *La felicidad de las mujeres*, *Soledad y ensueño de Robinsón*, *Desnudas* i *El último verano*. **En cinema**: *El sueño de Iván* i *¿Estás ahí?* (Roberto Santiago), *Leo* (José Luis Borau), *Novios* (J. Oristell), *Entre las piernas* (Gómez Pereira), *Los años bárbaros* (F. Colomo) i *Más que amor frenesí* (Menkes/Albacete). **En televisió**: *Tierra de lobos*, *La República*, *La que se avecina*, *Buenagente*, *Águila Roja*, *Hermanos y detectives*, *Los hombre de Paco*, *Amar en tiempos revueltos*, *Aida*.

Anabel Maurín

Formació a l'Escola d'Art Dramàtic de Còrdova. Cursos d'interpretació audiovisual, entrenament actoral i vers dramàtic. Amb la **CNTC**: Debuta a la Compañía Nacional de Teatro Clásico amb *La vida es sueño*. **Amb altres companyies**: *Macbeth* i *Sueño de una noche de verano* de Shakespeare (Helena Pimenta), *El tren de los heridos* de Miguel Hernández (Borja Rodríguez), *El invierno bajo la mesa* de Roland Topor (Paco Piñero), *La hija del aire* de Calderón de la Barca (César Barló); *Los enredos de Scapin* i *El Misántropo* de Molière, i *El médico de su honra* de Calderón de la Barca (Isidro Rodríguez), *Yerma* de García Lorca (Manuel Carcedo), *Historia con Berta* de Donina Romero i *¡Qué ruina de familia!* de Goldoni (Paco Piñero). **En cinema**: *¿Por qué dixamos o nuestro lugar* (Carlos Baselga), *Entropía* (Ismael Mansilla), *Ángel* (Pablo Cantos). **En televisió**: *Yo soy Bea*, *Sucios y soberbios*.

Joaquín Notario

Formació al Laboratorio William Layton. Amb la **CNTC**: *El alcalde de Zalamea*, *Manos blancas no ofenden*, *Amar después de la muerte* de Calderón de la Barca (Eduardo Vasco); *El perro del hortelano* de Lope de Vega (Eduardo Vasco) *¿De cuándo acá nos vino?* de Lope de Vega (Rafael Rodríguez), *Don Gil de las calzas verdes* de Tirso de Molina (Eduardo Vasco), *Del rey abajo, ninguno* de Rojas Zorrilla (Laila Ripoll), *La entretenida* de Cervantes (Helena Pimenta), *La celosa de sí misma* de Tirso de Molina (Luis Olmos), *La serrana de la Vera* de Luis Vélez de Guevara (María Ruiz), *Peribáñez y el Comendador de Ocaña* de Lope de Vega (José Luis Alonso de Santos), *Dom Juan o el festín de piedra* de Molière (Jean Pierre Miquel), *La vida es sueño* de Calderón de la Barca (Calixto Bieito), *La venganza de Tamar* de Tirso de Molina (Juan Carlos Plaza) i *El anzuelo de Fenisa* de Lope de Vega (Pilar Miró). **Amb altres companyies**: *Hamlet*, *El mercader de Venecia* de William Shakespeare i *Las comedias bárbaras* de Valle-Inclán (José C. Plaza), *Julio César* de William Shakesperare (Lluís Pasqual), *Marat-Sade* de Peter Weiss (Miguel Narros), *La Fundación* de Buero Vallejo i *La visita de la vieja dama* de Friedrich Durrenmatt (Pérez de la Fuente). **En cinema**: *23-F* (Chema de la Peña), *Lope* (Andrucha Waddington), *Azul oscuro casi negro* (Daniel Sánchez Arévalo); *El séptimo día* (Carlos Saura); *Soldados de Salamina* (David Trueba); *El alquimista impaciente* (Patricia Ferreira); *X* (Luis Marías), *Nadie* (Manuel Martín) **En televisió**: *Bandolera*, *Cuéntame cómo pasó*, *Éboli*, *La Señora*, *Bevilacqua*, *Fago*, *Hermanos y detectives*, *Quart*, *El comisario*, *Hospital Central*.

Pepa Pedroche

Formació a la RESAD - Real Escuela Superior de Arte Dramático. Amb la **CNTC**: *Las manos blancas no ofenden*, *Amar después de la muerte* i *El alcalde de Zalamea* de Calderón de la Barca (Eduardo Vasco); *¿De cuándo acá nos vino?* de Lope de Vega (Rafael Rodríguez), *Don Gil de las calzas verdes* de Tirso de Molina (Eduardo Vasco), *Del rey abajo, ninguno* de Rojas Zorrilla (Laila Ripoll), *La entretenida* de Cervantes (Helena Pimenta), *La celosa de sí misma* de Tirso de Molina (Luis Olmos), *Peribáñez y el comendador de Ocaña* de Lope de Vega (Jose Luis Alonso de Santos), *Dom Juan o el festín de piedra* de Molière (Jean-Pierre Miquel). **Amb altres companyies**: *Macbeth* de William Shakespeare (Helena Pimenta), *Del otro lado*, *Una ilusión* i *Mañanas de abril y mayo* de Calderón de la Barca (M. Narros), *El amor enamorado* de Lope de Vega (V. Fuentes), *Don Juan* (J. Pastor); *Las Troyanas* de Sartre (E. Lázaro), *Los melindres de Belisa* de Lope de Vega (Laila Ripoll), *Veraneantes* (Ángel Gutiérrez). **En cinema**: *Castillos de cartón* (Salvador García Ruíz). **En televisió**: *Amar en tiempos revueltos*.

Blanca Portillo

Formació a la RESAD - Real Escuela Superior de Arte Dramático. Ha impartit cursos d'interpretació a l'Escola d'Art Dramàtic de Cantàbria i a la Universitat de Navarra. Amb la **CNTC**: *No hay burlas con el amor* de Calderón de la Barca (Denis Rafter). **Amb altres companyies**: *La avería* de Friedrich Dürrenmatt (Blanca Portillo), *Antígona* de Mauricio Lozano. Versió d'Ernesto Caballero, *Paseo romántico, la pasión española del siglo XIX* (Laila Ripoll), *Homero, Ilíada* de Alessandro Barico (Andrea D'Odorico), *Medea, Hamlet* i *Barroco* (Tomaz Pandur), *Mujeres soñaron caballos* (Daniel Veronese), *After play* de Brian Friel (José Carlos Plaza), *Hamelin* de Juan Mayorga (Andrés Lima), *La hija del aire* de Calderón de la Barca i *Eslavos* de Tony Kushner (Jorge Lavelli), *Como en las mejores familias* d'Agnès Jaoui i Jean-Pierre Bacri (Manel Dueso), *Un matrimonio de Boston* de David Mamet (José Pascual), *Madre, el drama padre* de Jardiel Poncela (Sergi Belbel), *Un fénix demasiado frecuente* de Christopher Fry, *La más fuerte* d'August Strindberg (G. Cano), *El embrujado* de Valle-Inclán (Francisco Vidal), *Terror y misterio del Tercer Reich* de B. Brecht i *Oleana* de David Mamet (José Pascual), *Marat-Sade* de Peter Weiss (Miguel Narros), *Cuento de invierno* de W. Shakespeare (Juan Pastor), *Las troyanas* de J. P. Sastre (Eusebio Lázaro), *Lope de Aguirre traidor* de Sanchis Sinisterra i *Bodas de sangre* de García Lorca. (J. L. Gómez), *Hécuba* d'Eurípides (Emilio Hernández), *La cantante calva* d'Eugene Ionesco (Enrique Silva), *Las bizarrías de Belisa* de Lope de Vega i *Los cuernos de Don Friolera* de Valle-Inclán (Carlos Vives) i *El mal de la juventud* de Ferdinand Bruckner (Antonio Malonda). **Com a directora**: *Pedro y el capitán* de Mario Benedetti, *Hay amores que hablan sobre textos de poetesses*, *Shakespeare a pedazos sobre textos de Shakespeare*, *Desorientados* (creació pròpia), *Siglo XX... que estás en los cielos* de David Desola, *La avería* de Friedrich Dürrenmatt. **En cine**: *La chispa de la vida* (Álex de la Iglesia), *El viaje de la tortuga* (Nick Stringer), *Los abrazos rotos* (Pedro Almodóvar), *El patio de mi cárcel* (Belén Macías), *Siete mesas de billar francés* (Gracia Querejeta), *Volver* (Pedro Almodóvar), *Los fantasmas de Goya* (Milos Forman), *Alatriste* (Agustín Díaz Yanes), *Elsa y Fred* (Marco Carnevale), *Sólo mía* (Javier Balaguer), *Entre las piernas* (Manuel Gómez Pereira), *Entre rojas* (Azucena Rodríguez), *Eso* (Fernando Colomo), *El perro del hortelano* (Pilar Miró), *El color de las nubes* (Mario Camus), *Cosas nuestras* (José Pascual). **En televisió**: *Hospital Central*, *Acusados*, *Siete vidas*, *Compañeros*, *Más que amigos*, *Periodistas*, *La casa de los líos*, *Médico de familia*, *Crónicas urbanas*.

Marta Poveda

Formació a l'escola Cuarta Pared i al Teatro de la Danza. Cursos de tècnica vocal, dramatúrgia, interpretació i dansa. Amb la **CNTC**: Debuta a la Compañía Nacional de Teatro Clásico amb *La vida es sueño*. **Amb altres companyies**: *Burundanga* de Jordi Galceran (Gabriel Olivares), *Duda razonable* de Borja Ortiz de Gondra (Mestres), *Ni con el pétalo de una rosa* de Nieve de Medina i *La casa de Bernarda Alba* de García Lorca (Juanfra Rodríguez), *La Tierra* de Jose Ramón Fernández, *24/7* de Pallín-Fernández-Yagüe i *Cruel y tierno* de Martin Crimp (Javier G. Yagüe), *Vagas noticias de Klamm* i *Las flechas del ángel del olvido* (Sanchis Sinisterra), *Cómo ser Leonardo* de Julio Salvatierra i *Cyrano* adaptació lliure de Julio Salvatierra (Álvaro Lavín), *Las bicicletas son para el verano* de Fernando Fernán-Gómez (Luis Olmos) i *Roberto Zucco* de B-M. Koltès (Jesús Salgado). **En cinema**: *Casting* (Jorge Naranjo) *La reina de tapas* (Daniel Diosdado), *La rosa de nadie* (Ignacio Oliva). **En televisió**: *Frágiles*, *Gran hotel*, *La pecera de Eva*, *Impares*, *Escenas de matrimonio*, *Los 80*, *Los Serrano*, *El comisario*.

Luis Romero

Llicenciat en dansa espanyola per l'Escuela Superior de Arte Dramático y Danza de Còrdova. Els seus principals treballs en dansa són: *A contratiempo* (Compañía de Ballet Flamenco); *Carmen*, *Rango*, *Bolero*, *Suite flamenca*, *Aires de ida y vuelta* (Ballet Teatro Español de Rafael Aguilar), *Cachorro*, *Flamenco*, *Aires de villa y corte*, *El sombrero de tres picos*, *Falla en la danza*, *Goyescas*, (companyia de Jose Antonio i els seus Ballets Españoles); *Luisillo* (companyia de Luis Dávila); a més d'altres espectacles amb la companyia En blanco y negro i la companyia d'Aída Gómez. Ha treballat en òperes com: *Carmen*, (Òpera de Montecarlo i Arena di Verona); *Il trovatore* (Arena di Verona); *Don Quixote* (Òpera de París); *Peter Grimes*, *Un ballo di maschera*, *Aída*, *La flauta mágica* i *El barbero de Sevilla*, totes elles representades al Teatro Real de Madrid. Ha col·laborat amb el Teatro de la Zarzuela en diverses produccions entre les quals destaquen: *La verbena de la Paloma*, *Pan y toros*, *La Bruja*, *La corte del faraón*, *Los sobrinos del capitán Grant*, etc.

Fernando Sansegundo

Amb la **CNTC**: *La venganza de Tamar* de Tirso de Molina (José Carlos Plaza); *El anzuelo de Fenisa* de Lope de Vega (Pilar Miró); *Maravillas de Cervantes* (Joan Font); *El burlador de Sevilla* de Tirso de Molina (Miguel Narros). **Amb altres companyies**: *Julio César* de William Shakespeare (Francisco Vidal), *El balcón* de Jean Genet (Ángel Facio), *Club de caballeros* de Rafael Bruza (Lander

Iglesias), *Edipo, una trilogía* de Sófocles (Georges Lavaudant), *La paz perpetua* de Juan Mayorga (José Luis Gómez), *Han matado a Prokopijs* de Alfonso Sastre i *Troilo y Crésida* de William Shakespeare (Francisco Vidal), *Divinas palabras* de Ramón M^a del Valle-Inclán (Gerardo Vera), *Romance de lobos* de Valle-Inclán (Ángel Facio), *Doña Rosita la soltera* de García Lorca (Miguel Narros). **En cinema:** *La voz dormida* (Benito Zambrano), *Lope* (Andrucha Watdington), *Soldados de Salamina* (David Trueba), *El corazón del guerrero* (Daniel Monzón), *Entre las piernas* (Manuel Gómez Pereira), *Airbag* (Juanma Bajo Uloa), *Tranvía a la Malvarrosa* (José Luis García Sánchez). **En televisió:** *Aida*, *Águila Roja*, *Isabel*, *Hospital Central*, *El comisario*.

Óscar Zafra

Amb la **CNTC**: Debuta a la Compañía Nacional de Teatro Clásico amb *La vida es sueño*. **Amb altres companyies:** *Dr. Faustus* de Marlowe (Simon Breden), *Macbeth* de William Shakespeare (Helena Pimenta), *19:30* de Patxi Amescua, (Adolfo Fernández i Ramón Ibarra), *Mentiras, incienso y mirra* (J. L. Iborra), *Fuenteovejuna* i *El perro del hortelano* de Lope de Vega (Laurence Boswell), *Don Juan, príncipe de las tinieblas* de Josep Palau i Fabre (Hermann Bonnin), *Cómo ser Leonardo*, *Jacques, el fatalista*, *Miguel Hernández*, *Historias de amor para criaturas* de Julio Salvatierra (Álvaro Lavín), *Cloun Dei*, *Cyrano*, *QFWFQ* d'Italo Calvino, adaptació de Julio Salvatierra (Alvaro Lavín), *Macbeth* (Miguel Seabra i Laila Ripol), *Pareja abierta* de Dario Fo (Raquel Toledo), *Camino de Wolokolamsk* de H. Müller (Eduardo Vasco), *Maese Pedro* (Adriano Iurisevich). **En cinema:** *Rec2* (Jaume Balagueró i Paco Plaza), *El patio de mi cárcel* (Belén Macías), *El mundo alrededor* (Álex Calvo-Sotelo). **En televisió:** *Historias robadas*, *Aida*, *El tiempo entre costuras*, *Cuéntame como pasó*, *El comisario*, *Hermanos y detectives*, *Mir*, *Génesis*, *Amar en tiempos revueltos*, *A tortas con la vida*, *Hospital Central*, *Lobos*, *Cuéntame*, *Policías*, *Éste es mi barrio*.

els músics

Daniel Garay - percussió

Ha fet els estudis de percussió històrica amb Pedro Estevan a l'ESMUC, a més de bateria moderna i percussió clàssica amb David Gómez i Joaquín Carrascosa. Com a percussionista especialitzat en música antiga és membre o col·laborador de formacions com: Le Concert des Nations, Sphera Antiqua, Quinta Essencia, Al Ayre Español, La Fenice, Forma Antiqua, Nova Lux Ensemble, Vespres d'Arnadí, El Concierto Español... En l'àmbit teatral ha participat a les produccions d'òpera *Turandot*, *La Bohème*, *Tosca*, *Alí Baba*, *El Flautista de Hamelín*, *El diluvio de Noé...*; a l'espectacle Orreaga-Roncesvalles de Pier Paul Berzaitz, i en concerts teatralitzats amb els grups Aula Boreal, Forma Antiqua i Durendal. Amb la Compañía Nacional de Teatro Clásico ha treballat en la dramatització de l'obra *Égloga de Plácida y Vitoriano* de Juan del Encina.

Juan Carlos de Mulder - corda

Ha estudiat als conservatoris de Madrid, La Haya i Toulouse i ha treballat com a instrumentista en produccions d'òpera barroca i oratori sota la direcció de Ph. Herrewege, J. C. Malgoire, Nigel Rogers, Jordi Savall i Eduardo López Banzo entre altres. En l'àmbit de la música de cambra ha col·laborat amb Albicastro Ensemble, Hesperion XX, La Romanesca - Orphenica Lyra. Actualment col·labora amb grups com Speculum, Al Ayre Español, La Folía, Musicos del Buen Retiro, Trulla de Voces o Capella de Ministrers amb els quals ha enregistrat un gran nombre de discos dedicats al repertori comprès entre els segles XIV i XIX, i ha fet concerts arreu del món. Per a la Compañía Nacional de Teatro Clásico ha compost música per a les obres *El Misántropo* de Molière i *La vida es sueño* de Calderón (1995). També per a la funció *Una noche con los Clásicos* d'Adolfo Marsillach i per a recitals de poesia i música amb els actors Carlos Hipólito, Arturo Querejeta, M. Jesús Valdés, Adolfo Marsillach i Amparo Rivelles. Ha participat com a músic en dos Premios Nacionales de la Música (Al Ayre Español - 2004 , OBS - 2011) i al Goya a la millor música 2010 (*También la lluvia* – Alberto Iglesias). Actualment dirigeix el grup Camerata Iberia amb el qual ha enregistrat *Songs and Dances from the Spanish Renaissance* (MA recordings), *Música en torno al teatro de Calderón* (Jubal), *Barroco del Perú* (Alma Records) i *La Spagna* (Verso). Com a solista de viola de mà ha enregistrat *El Maestro-Luys Milán* (RTVE), *Fantasías y Diferencias* (Fonti Musicali) i *Diego Pisador* (Verso), *Flores de Música* del segle XVII Espanyol amb el contratenor Carlos Mena (MA Aranjuez). Ha estat professor d'instruments antics de corda pinçada al Real Conservatorio Superior de

Música de Madrid (2004 – 2008) i ha impartit classes a les universitats de Salamanca, València, México DF i a la Hong Kong School of Arts. Actualment és professor convidat a l'Acadèmia de Música Antiga de la Universitat de Salamanca.

Anna Margules - flauta de bec

Va estudiar Filologia Francesa i Flauta de bec a la Universitat Autònoma de Mèxic, el seu país de origen. Va completar la formació musical al Sweelinck Conservatorium d'Amsterdam, sota la tutela de Walter van Hauwe i ha realitzat cursos especialitzats sobre música del segle XIV amb Pedro Memmelsdorf a Itàlia, França i Espanya. Ha actuat com a solista i com a integrant de diversos conjunts de cambra com el Plural Ensemble, els Músicos del Buen Retiro, Sforzinda, Ars Atlantica Musica Temprana, Orquesta Sinfónica de Madrid, i especialment del Trio Subtilior, Intratempo i Spiritus Ligna. Ha realitzat concerts en destacats cicles i festivals de Mèxic, Estats Units, Cuba i diversos països europeus. Ha treballat amb els directors d'escena María Moret, Lydia Margules/Compañía Museo Deseo Escena a México, Gema Aparicio. Va participar en la dramatització de l'obra *Égloga de Plácida y Vitoriano* de Juan del Encina, dirigida per Ignacio García per a la CNTC. Ha enregistrat els àlbums: *En Seumeillant*, *Machaut*, el *Cançoner del duc de Calàbria*, Orlando di Lasso: *Il primo libro de motetti*, i *¿De qué lado...?* amb el segell Verso. Ha impartit cursos especialitzats d'aquest instrument a Suècia, Espanya, Cuba i Mèxic. Des del 1999 ensenya flauta de bec al Conservatori Superior d'Aragó (CSMA) i des del 2008, al Departament de Música de la Universitat Autònoma de Madrid.

Calia Álvarez - viola de gamba

Neix a La Habana, on segueix estudis de música al Conservatori Amadeo Roldán en l'especialitat de violoncel. Des del 1995 forma part d'Anima Ensemble, de l'Orquesta Sinfónica Nacional de Cuba i de l'Orquesta Sinfónica del Gran Teatro de La Habana, on treballa amb directors com Leo Brower (Cuba), Jean Paul Penin (França) o Yoshijaro Fukumura (el Japó). El 2002 cursa en Espanya estudis de viola da gamba al Conservatori Superior de Música de Sevilla. Entre els seus concerts com a solista destaca el que va compartir amb el pianista cubà Chucho Valdés i la suite *El Viaje a Simorgh*, de Jose Mª Sánchez-Verdú sota la direcció del mestre Arturo Tamayo. Ha treballat de l'òpera *Dido y Eneas* dirigida per Andrés Cea. Com a solista també forma part d'agrupacions com l'Orquesta Barroca de Jerez, *Il Parlamento*, *Qvinta Pars* i *Artilugium*. Col·labora com a violagambista o violoncel·lista en conjunts com l'Orquesta de Càmara de Ceuta, Camerata Iberia, Folengo i

Ensemble Buenayre. És fundadora i directora dels grups Il Parnasso dell'Armonia, i Musica Liberata. Ha participat nombrosos enregistraments discogràfics amb aquest conjunt per a la casa francesa K.617 *Nativité à Santiago de Cuba*, *Esteban Salas: Cantus in Honore Beatae Mariae Virginis* i *Fiesta Criolla*, amb l'Ensemble Elyma. Ha col·laborat amb companyies teatrals com la CNTC, Nao d'Amores, Claroscuro, etc.

